Adroddiad i'r: **Cabinet**

Dyddiad y Cyfarfod: **29 Medi 2015**

Aelod/Swyddog Arweiniol: **Y Cynghorydd Julian Thompson-Hill / Richard Weigh, Prif Swyddog Cyllid**

Awdur yr Adroddiad: **Steve Gadd, Prif Gyfrifydd**

Teitl: **Adroddiad Cyllid**

---

1. Am beth mae’r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi manylion am gyllideb refeniw ac arbedion y Cyngor fel y cytunwyd arnynt ar gyfer 2015/16. Mae'r adroddiad hefyd yn rhoi diweddariad cryno o'r Cynllun Cyfalaf yn ogystal â'r Cyfrif Refeniw Tai a'r Cynllun Cyfalaf Tai.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio’r adroddiad hwn?

Pwrpas yr adroddiad yw rhoi diweddariad ar sefyllfa ariannol bresennol y cyngor.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod yr Aelodau yn nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2015/16 a'r cynnydd yn erbyn y strategaeth y cytunwyd arni ar gyfer y gyllideb.

4. Manylion yr Adroddiad

Mae’r adroddiad yn crynhoi cyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2015/16 fel y nodwyd yn **Atodiad 1**. Cyllideb refeniw net y Cyngor yw £185 miliwn (£188 miliwn yn 14/15). Rhagwelwyd y bydd tanwariant o £0.380 miliwn (£0.594 miliwn yn is ddiwedd Mehefin) ar wasanaethau a chyllidebau corfforaethol. Mae esboniad pellach ynglŷn â’r rhesymau dros yr amrywiadau a’r risgiau a’r rhagdybiaethau sy’n sail iddynt wedi’u hamlinellu isod.

Cytunwyd ar arbedion o £7.3 miliwn fel rhan o’r gyllideb ac mae crynodeb o’r arbedion yn **Atodiad 2**. Mae £5.406 miliwn (74%) o’r arbedion eisoes wedi’u cyflawni, cynnydd o £0.113 miliwn ar hynny a adroddwyd yng Ngorffennaf. Bydd cynnydd ar y 26% sy’n weddill yn cael ei fonitro’n agos dros y misoedd nesaf, fodd bynnag mae llawer o hyder y bydd y rhan fwyaf o’r arbedion hyn hefyd yn cael eu cyflawni.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni yn sylfaen i weithgarwch pob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae manylion gwasanaethau arwyddocaol ar gael yn y paragraffau isod.

Gwasanaethau Plant - Disgwylir ar hyn o bryd y bydd y gwasanaeth yn gorwario o £126,000 (£88,000 o danwariant wedi'i ragweld ar ddiwedd mis Mehefin). Fel y nodwyd mewn adroddiadau yn ystod y misoedd blaenorol, gall rhagamcanion yn y gwasanaeth hwn newid wrth i'r flwyddyn fynd yn ei blaen, oherwydd newidiadau posibl mewn lleoliadau cost uchel yn ystod y flwyddyn. Yn anffodus, mae'r newidiadau canlynol i nifer fach o achosion wedi effeithio'n andwyol ar yr alldro a ragwelir:

- Mae newid i anghenion gofal un lleoliad arbenigol (lleoliad bellach wedi'i asesu fel angen gofal 2 i 1) wedi cynyddu costau rhagamcanol o tua £76,000.
- Rhagwelir nawr y bydd y gwasanaeth yn defnyddio asiantaeth allanol i sicrhau lleoedd mabwysiadu ar gyfer dau blentyn ar gost o £76,000.

Y gobaith yw y gall y gwasanaeth leihau'r gorwariant amcanol cyfredol trwy reoli arbedion swyddi gwag ac o bosibl drwy ddefnyddio'r Gronfa Wrth Gefn Lleoliadau Arbenigol. Fodd bynnag, bydd y posibilrwydd o newidiadau pellach i leoliadau costau uchel yn parhau i fod yn risg.

Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd – Disgwylir tanwariant o £50,000 yn y gwasanaeth ar hyn o bryd (£52,000 y mis diwethaf) oherwydd gweithrediad cynnar o arbedion y gyllideb y cytunwyd arnynt.

Gwasanaethau Priffyrdd a'r Amgylchedd – Mae risgiau o ran Cludiant Ysgol, Parcio a'r gwaith a wnaed ar ran yr Asiantaeth Cefnffyrdd yn parhau yn 2015/16. Mae'r camau rheoli canlynol wedi'u nodi:

- **Parcio** – Mae gwell rheolaeth perfformiad o'r staff gorfodi i gynyddu incwm PCN ac adolygiad o gostau gweithredu eisoes wedi'i wneud yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Bydd prisiau meysydd parcio'n cael eu hadolygu fel rhan o broses y gyllideb.
- **Cludiant Ysgol** – Cafwyd cyfarfod grŵp tasg a gorffen i ystyried yr opsiynau i leihau'r duedd o orwario yn y maes hwn. Mae hyn wedi arwain at gyflwyno polisi Cludiant Ysgol diwygiedig (yn berthnasol o fis Medi 2015) a gobeithir y bydd yn cynorthwyo'r gwasanaeth i symud i sefyllfa o adennill costau. Bydd cynnydd yn cael ei fonitro'n agos dros y misoedd sydd i ddod gan fod pwysau o ran demograffeg, cludiant coleg a gofynion AAA angen eu hasesu'n llawn o hyd. Ni fydd manylion y contractau sydd ar waith ar gyfer blwyddyn academaidd 15/16 yn gwbl hysbys tan fis Medi ac adroddir ar eu heffaith i'r Cabinet ym mis Hydref.

- **Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru** – Mae'r gwasanaeth wedi gostwng costau er mwyn cyfyngu effaith gostyngiadau yn yr incwm ffioedd sy'n hysbys ar hyn o bryd, fodd bynnag mae risg o ostyngiadau pellach mewn incwm a lefel gwaith yn parhau.

Ar hyn o bryd rhagwelir y bydd y camau a nodwyd uchod ynghyd â rheoli costau'n ofalus o fewn y gwasanaeth yn ei gyfanrwydd yn caniatáu i Wasanaethau Priffyrdd a'r Amgylchedd adennill costau eleni.

Risgiau / Rhagdybiaethau Gwasanaethau Eraill – Er rhagwelir y bydd gwasanaethau eraill yn adennill costau mae nifer o risgiau a rhagdybiaethau fydd yn cael eu monitro'n agos dros y misoedd nesaf a'u hadrodd i'r Aelodau.

Ysgolion – Ar ddiwedd mis Awst y rhagamcan ar gyfer balansau ysgolion yw £1.631 miliwn, sy'n ostyngiad o £1.907 miliwn ar falansau a ddygwyd ymlaen o 2014/15 (£3.538 miliwn). Mae adroddiadau monitro wedi'u cyflwyno i'r adran gyllid yn nodi'r risgiau a'r rhagdybiaethau sydd wedi hysbysu'r rhagamcanion a chrynodebau o gynlluniau sydd ar waith i ddefnyddio cronfeydd wrth gefn a /neu ddelio â diffygion ariannol a ragwelir. Rhagwelir y bydd y gyllideb nad yw wedi'i dirprwyo yn adennill costau ar hyn o bryd.

Corfforaethol – Rhagwelir o hyd y bydd tanwariant ar gyllidebau corfforaethol o £0.454 miliwn. Rhagwelir y bydd hyn yn cynyddu dros y misoedd nesaf yn sgil y mentrau canlynol:

- Adolygiad parhaus o gyllidebau wrth gefn a ddelir yn ganolog.
- Adolygiad o gronfeydd wrth gefn a darpariaethau (gan gynnwys Darpariaethau Dyledion Drwg)

Y dybiaeth gyfredol yw y bydd tanwariant corfforaethol yn cael ei ddefnyddio i gefnogi'r gwaith o gyflawni'r Cynllun Corfforaethol, fodd bynnag, bydd argymhellion yn cael eu gwneud mewn adroddiadau monitro yn y dyfodol unwaith y bydd canlyniad y mentrau yn gwbl hysbys.

Ar ddechrau 2015/16 roedd cronfeydd arian parod y **Cynllun Corfforaethol** yn £17.413 miliwn. Gan ganiatáu ar gyfer ariannu a gwariant sydd wedi eu rhagamcan yn ystod y flwyddyn, amcangyfrifir y bydd balans y Cynllun Corfforaethol ar ddiwedd y flwyddyn yn £6.538 miliwn.

Mae crynodeb o **Gynllun Cyfalaf** y Cyngor yn **Atodiad 3**. Mae'r cynllun cyfalaf cyffredinol a gymeradwywyd yn £46.5 miliwn ac mae'r gwariant hyd yma yn £15.1 miliwn. Hefyd yn Atodiad 2 mae'r gwariant arfaethedig o £29.9 miliwn ar y **Cynllun Corfforaethol**. Yn **Atodiad 4** mae diweddariad ynglŷn â'r prif brosiectau sydd wedi eu cynnwys yn y Cynllun Cyfalaf.

Y **Cyfrif Refeniw Tai (CRT).** Mae'r sefyllfa refeniw ddiweddaraf yn rhagdybio y bydd cynnydd mewn balansau ar ddiwedd y flwyddyn o £138,000 o'i gymharu â chynnydd yn y gyllideb o £168,000. Rhagwelir y bydd balansau CRT yn £1.911 miliwn ar ddiwedd y flwyddyn. Mae cyllideb Gyfalaf o £7.8 miliwn wedi'i dyrannu ar draws Atgyweirio a Chynnal a Chadw, atgyweiriadau

a gynlluniwyd (£7.2 miliwn), Gwelliannau Amgylcheddol (£0.5 miliwn) a Phrosiect TG (£150,000).

Rheoli'r Trysorlys - Ar ddiwedd mis Awst, roedd cyfanswm benthyciadau'r cyngor yn £183.707 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 5.14%. Roedd balansau buddsoddi yn £20.7 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 0.52%.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb a wnaed ar y penderfyniad?

Cynhyrchwyd asesiad o effaith manwl fel rhan o broses gosod y gyllideb a adroddwyd i'r Cyngor ym mis Rhagfyr 2014.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgorau Archwilio ac eraill?

Yn ychwanegol at adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, mae proses y gyllideb wedi'i hystyried gan CET, yr UDA, Briffio'r Cabinet a chyfarfodydd Briffio'r Cyngor. Adolygwyd cynigion penodol gan y pwyllgorau archwilio. Cynhaliwyd deg gweithdy cyllideb gydag aelodau etholedig er mwyn archwilio cyllidebau gwasanaethau ac ystyried cynigion cyllidebau.

Cynhaliwyd ymarferiad ymgysylltu â'r cyhoedd i ystyried effaith cynigion y gyllideb ac mae trafodaethau parhaus rhwng rhai o wasanaethau'r Cyngor Sir a rhai Cynghorau Tref. Mae'r Cyngor wedi ymgynghori â'i bartneriaid trwy'r Bwrdd Gwasanaethau Lleol ar y Cyd ac mae trafodaethau penodol wedi eu cynnal gyda'r Heddlu.

Mae'r holl aelodau o staff wedi derbyn gwybodaeth ynglŷn â'r broses o osod y gyllideb ac fe ymgynghorir yn llawn â'r staff yr effeithir arnynt, yn unol â pholisïau a gweithdrefnau AD y Cyngor. Ymgynghorwyd â'r Undebau Llafur trwy'r Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'n bwysig bod gwasanaethau'n parhau i reoli cyllidebau'n ddoeth a bod unrhyw arian dros ben o fewn y flwyddyn yn cael ei ystyried yng nghyd-destun y sefyllfa ariannol tymor canolig, yn arbennig o ystyried graddfa'r gostyngiadau y mae'n ofynnol eu gwneud yn y gyllideb yn ystod y ddwy neu dair blynedd nesaf.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Dyma'r cyfnod ariannol mwyaf heriol y mae'r cyngor wedi ei wynebu a byddai methu a chyflawni'r strategaeth y cytunwyd arni gogyfer â'r gyllideb yn rhoi mwy o bwysau ar wasanaethau yn y flwyddyn ariannol gyfredol ac yn y dyfodol. Bydd monitro a rheoli'r gyllideb yn effeithiol yn helpu i sicrhau bod y strategaeth ariannol yn cael ei chyflawni.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol o dan Adran 151, Deddf Llywodraeth Leol 1972 wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol.